

2018-10-30

Minnesanteckningar Regionalt Miljö- och klimatråd

Tid: 30 oktober 2018, klockan 09.45 – 12.30

Plats: Länsstyrelsen, lokal Gröna salongen

Närvarande:

Biogas Öst

Landstinget

LRF

Regionförbundet Sörmland

Skogsstyrelsen

Flens kommun

Gnesta kommun

Katrineholms kommun

Oxelösunds kommun

Strängnäs kommun

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen/Naturkonsult AB

1. Inledning och återkoppling tidigare minnesanteckningar

Miljöbrottsdagen som skulle varit i juni blev flyttad till 31 oktober. De flesta kommuner kommer att delta.

Remiss av handlingsplan för Grön infrastruktur: Länsstyrelsen har fått in många remissvar, ca 40 totalt, med många konstruktiva förslag. Länsstyrelsen bearbetar nu remissvaren, och lyfter frågan om fastställande av handlingsplanen till Landshövdingen. I samband med fastställandet kommer Länsstyrelsen skicka ut ett pressmeddelande.

Det är bra om minnesanteckningarna från rådets möten ligger på hemsidan eller något ställe där man kommer åt dem. Länsstyrelsen återkommer med hur vi gör för att göra dem tillgängliga.

Utrednings- och strategichef i Flen kommer i fortsättningen sitta med i rådet från Flens kommun.

2. Sommaren 2018 – konsekvenser och hur effekterna hanteras

a. Hur arbetar Länsstyrelsen med konsekvenserna av sommarens torra och vattenbrist?

Landsbygdsavdelningen:

Postadress
611 86 NYKÖPING

Besöksadress
Stora torget 13

Telefon
010-223 40 00 växel

Telefax

E-post
sodermanland@lansstyrelsen.se

Organisationsnr
202100-2262

PlusGiro

Bankgiro
5051-8653

Faktureringsadress
FE 98
838 73 FRÖSÖN

Internet
www.lansstyrelsen.se/sodermanland

2018-10-30

Det är varierat mycket hur lantbrukarna i länet drabbats av sommarens värme, torka och vattenbrist. Regn i augusti och september har förbättrat situationen något. Generellt för länet ligger spannmålsskörden på 50-60 % av normala nivåer, och grovfoderskörden på 70 %.

Även skogsbruket påverkades genom att man inte kunde avverka på grund av brandrisken. Nysatta plantor har också torkat.

Det har även varit torrt i andra delar i Europa där mycket spannmål produceras. Det gör att spannmålspriserna går snabbt uppåt nu, vilket även påverkar gris- och fågelbesättningar.

Regeringen sköt till extra pengar som betalas ut under 2018 och 2019. I år är stödet riktat till djurbesättningar.

Länsstyrelsen ser ännu inte ökad utslaktning på grund av foderbrist, men det kan komma senare i vinter och till våren. Länsstyrelsen ser heller inte några stora djurskyddsproblem än.

Konsekvenser av sommarens torka kan bli att de lantbrukare som funderat över om de ska fortsätta nu tar beslut om att lägga ned. Det påverkar länets och landets självförsörjningsgrad. Om man tvingas slakta ut djur tar det lång tid att komma tillbaka. Import av foder medför risk för smitta.

Länsstyrelsen samordnar arbetet med andra länsstyrelser, och samarbetar med branschen. Samarbetet med LRF var mycket bra under sommaren.

Vatten – en normal mjölkbesättning gör av med 20 kubikmeter vatten om dagen. I länet var det inte så kritiskt, men i några län fick man köra ut vatten.

Vatten- miljö- och klimatenheten:

Vi gick in i sommaren 2018 med ganska bra vattennivåer både för stora och små grundvattenförekomster. Men det sjönk snabbt redan i maj, och fortsatte under sommaren. Nu har vattennivåerna förbättrats framförallt i de stora magasinerna, men ligger i oktober fortfarande på jämförelsevis låga nivåer.

Länsstyrelsens uppdrag är att sammanställa situationen regionalt. Länsstyrelsen skickade i slutet av sommaren ut en enkät till kommunerna och sammanställde. I några kommuner fick boende med enskilda brunnar problem, kommunerna fick hjälpa till. Inför kommande somrar kan man behöva tänka på en krisplan för vattenbrist i små vattentäkter.

Länsstyrelsen jobbar på fyra områden; Samverkan, information, tillsyn och långsiktigt med en regional vattenförsörjningsplan.

2018-10-30

Länsstyrelsen har också i uppdrag att se över vattenskyddsområden, en del har tillkommit med stöd av gammal lagstiftning och behöver därför revideras. Vi behöver också få fler mätpunkter för att ge bättre information om hur mycket vatten som finns i länet. De mätningar som görs nu baseras på få punkter. Länsstyrelsen tittar tillsammans med SGU på hur mätningarna kan förbättras.

Länsstyrelsen arbetar också med att få överblick över hur mycket vatten som tas ut från varje avrinningsområde för att kunna bedöma risker för påverkan på miljön.

b. Läget hos länets lantbrukare, LRF

Enligt en prognos från Jordbruksverket kan vi ha fått den sämsta skörden på 25 år. Men det kan vara värre än så, vi kan behöva gå tillbaka långt för att hitta en situation som den vi har idag. Det kan vara den lägsta skörden sedan slutet på 50-talet.

Vetepriset har gått upp kraftigt, men livsmedelspriserna hänger ännu så länge inte med. Det blir stora kostnader för dem som köper in spannmål.

Vattennivåerna var ok fram till kring midsommar. Problemet fram till dess var värmen. De växter vi har är inte optimerade för att växa i de temperaturer vi hade tidigt på året.

Det är mycket stora variationer i länet, från missväxt till nära normalskörd. Vid kusten i länet finns några fält där det är så dåligt att man inte ens skördat några fält.

Största problemet i länet är underskott på grovfoder (gräs) till idisslare/häst. Små besättningar kan få problem, kanske främst hästägare som inte köper foder för så lång tid framåt. Långa slaktköer på framförallt lamm.

LRF räknar med att sommaren kostat totalt 10 miljarder kronor i landet för de gröna näringarna. Myndigheterna har agerat snabbt. Man känner också nu att man har konsumenternas stöd, t.ex. butikskedjor som gör kampanjer för svenskt kött. Men restauranger/industri är en utmaning, där är andelen svenskt ca 30 %.

Man har en oro för att klimatångest ger förenklade sanningar och t.ex. kampanjer för köttfria dagar.

Vattenbalansen är ansträngd. Har brunnar som sinar även nu. Det behövs 200 mm under 10-20 dagars period för att få upp nivåerna lite.

Diskussion:

Fråga till Skogsstyrelsen: I somras var det avverkningsstopp. Men kan det vara möjligt att avverka med försiktighetsåtgärder vid motsvarande torra kommande år?

Efter mötet utvecklade Länsstyrelsen frågorna till Skogsstyrelsen. Länsstyrelsens frågor samt Skogsstyrelsens svar:

2018-10-30

Vi skulle gärna vilja att Skogsstyrelsen kompletterar bilden av förberedelser inför nästa år. Kommer avverkningsförbud att införas vid torka/värmebölja eller kommer avverkningar att få utföras med (vilka) försiktighetsåtgärder ?

Skogsstyrelsen har inte mandat att stoppa avverkningar (avverkningsförbud). Däremot kan vi rekommendera att avstå från skogsbruksåtgärder då brandrisken är hög. Det gjorde vi under en period i somras och Skogsstyrelsen avbröt egna arbeten där risk för antändning och skogsbrand var hög (tex arbeten med röjsåg).

Branschen har tagit fram gemensamma riktlinjer angående vilka försiktighetsåtgärder som ska tas i samband med brand "Riskhantering avseende brand vid skogsarbete".

<https://www.skogforsk.se/contentassets/6c848836ec104a4ea436c11051b3d9f2/riskhantering-avseende-brand.pdf>

På vår hemsida finns mer info om skogsbränder och vad man ska tänka på vid hög brandrisk; <https://www.skogsstyrelsen.se/bruka-skog/skogsskador/skogsbrander/>

Perspektivet som lyftes var det likviditetstillskott som avverkning kan medföra för de som inte får lönsamhet i jordbruket under en torrperiod.

Hur ser risken för olika skadeangrepp ut ?

Det som är mest aktuellt nu är skador till följd av granbarkborreangrepp. Vi har märkt att angreppen varit omfattande under denna sommar. När det råder värme och torka blir granarna stressade och försvagade och har då inte samma motståndskraft mot tex angrepp av granbarkborrar. En lång och utdragen sommar gör det även möjligt för granbarkborren att hinna med fler förökningar och kan då angripa mer skog. Det har vi sett i år. Skogsstyrelsen håller på att se över arbetet inför våren. Här kommer vi som myndighet tillsammans med skogsbruket behöva hjälpas åt att nå ut med information och rådgivning till markägare så att de antingen själva eller med hjälp kan identifiera var skadorna finns och vara beredda när svärmningen kommer igång till våren.

Andra konsekvenser ?

Torkan har även medfört att planteringar har tagit stryk. Vi har under hösten gjort skadebesikningar åt försäkringsbolag och ärendena har varit fler än tidigare år. Jag kan tyvärr inte ge någon siffra över hur pass omfattande skadorna är men även här kommer vi informera skogsägare att se över sina planteringar.

Om ni har möjlighet vill vi gärna att ni på nästa MKR- möte i februari också berättar om arbetet i länet med miljömålet Levande skogar som ni ansvarar för.

Det ska vi absolut kunna göra.

Bevattning – finns det i länet idag? Kan det vara en lösning?

Länsstyrelsen: Länsstyrelsen behöver få överblick över uttag. Bevattningssamfälligheter är en lösning på prioritering av olika aktörers behov av vatten i sinande vattendrag. De beslutas av mark- och miljödomstolen enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (SFS 1998:812)

2018-10-30

LRF: Idag i Sörmland finns inte någon egentlig bevakning. Gjordes på 70-talet på några håll, några har börjat plocka fram utrustning och funderar på det. Men det är också anmälnings- eller tillståndsplikt, så det är inte bara att göra.

3. **Livsmedelsstrategi för Södermanlands län, Länsstyrelsen**

Strategin ligger ut på remiss till 29 november. Den finns på [Länsstyrelsens hemsida](#).

Den nationella livsmedelsstrategin är övergripande, vi behöver titta på länet och förutsättningar här. Uppdraget att ta fram regionala strategier har gått till alla län. Det operativa arbetet ligger på Länsstyrelsen. Arbetet bedrivs i samarbete med Regionförbundet, och även LRF. Arbetet beräknas bli klart i mitten av januari.

I arbetet har man haft ca 30 dialogmöten. Referensgrupp med representanter för näringen. Fokusgrupper i olika branscher.

Tre centrala värderingar: hälsa, hållbarhet och samverkan. Samt fem prioriterade områden, som går mycket in i varandra.

I strategin problematiseras jordbruket ur miljö- och klimatperspektiv. Det finns både för- och nackdelar, inga enkla svar. I strategin diskuteras t.ex. vad vi ska äta. T.ex. att äta vitkål som vi kan odla i Sörmland istället för isbergssallad som importeras. Vi behöver äta mindre kött totalt sett – vad kan vi få fram i Sörmland som vi kan ersätta det med? Det är viktigt att inte skapa en för polariserad debatt.

En viktig del i strategin är att öka beredskapen i jordbruket för att bli mindre beroende av omvärlden.

Strategin gäller till 2030. Kopplat till strategin finns en handlingsplan som gäller till 2021.

Diskussion:

Landstinget: Kostenheten jobbar mycket med vilka menyer som sätts. Och vilka mål som sätts, vad ska man styra mot och mäta. Viktigt med utbildning, samverkan för kostansvariga i kommunerna.

4. **Paus**

5. **Regionalt skogsprogram för Södermanlands län, Naturkonsult AB på uppdrag av Länsstyrelsen**

Naturkonsult AB jobbar på uppdrag av Länsstyrelsen med att ta fram ett regionalt skogsprogram.

2018-10-30

Skogsprogram är lite nytt och lite diffust. Det finns ett nationellt program – skogen det gröna guldets ska bidra med jobb och tillväxt samt till utveckling av bioekonomi. Utveckling inom skogsbruket mycket viktigt för den svenska ekonomin.

De regionala skogsprogrammen utgår från det nationella programmet. Fem visioner i det nationella som de regionala ska utgå från. Sörmland ska jobba med några av dessa eller alla.

Vad är specifikt för Sörmland? Hållbarhet, viltfrågor, arbetstillfällen, mångbruk? Detta är en process med delaktighet från näringen, organisationer. Öppen frågeställning och öppen process. Vad är Sörmlands bidrag till ett utvecklat skogsprogram?

Den 11 december ordnas en uppstartskonferens (se inbjudan) tillsammans med Västmanland och Örebro. Kom på detta – här designas fortsättningen! Diskussionsstund på eftermiddagen där utformningen av fortsatt arbete diskuteras. Anmälan till ulf.g.sandstrom@telia.com

Länsstyrelsen har sökt pengar till att dra igång arbetet med skogsprogrammet i länet. Men är det Länsstyrelsen som ska hålla i det? Programmet är brett och det behövs en bred ansats i arbetet. Inte riktigt löst hur skogsprogrammet ska organiseras i Sörmland.

Alla länsstyrelser har uppmanats att söka medel från Skogsstyrelsen för detta arbete. Vi kan förmodligen söka nya pengar under nästa år. I år har vi sagt att vi ska göra en inventering av hur man kan jobba och ta fram en plan för hur man kan jobba vidare under nästa år.

Miljö- och klimatrådet kanske passar bättre som referensgrupp än styrgrupp för detta arbete. På samma sätt som för Klimat- och energistrategin.

Alla uppmanas att anmäla sig till konferensen i december. Inför rådets möte i februari – ta fram förslag på hur arbetet kan läggas upp.

6. **Länsstyrelsens uppdrag om revidering av Klimat- och energistrategi samt plan för infrastruktur elfordon och förnybara drivmedel**

Länsstyrelsen berättade vad som gjorts inom uppdragen sedan mötet med Miljö- och klimatrådet i maj. En beräkning av koldioxidbudget för länet utifrån Parisavtalet har beställts från Uppsala universitet. Den levereras under hösten. En scenarioanalys för förnybara drivmedel har beställts av Biodriv Öst/RISE. Den presenteras under [BioDrivtinget den 5 december](#).

Vi diskuterar nu hur strategin och planen för infrastruktur förnybara transporter ska presenteras för länets aktörer. Preliminärt blir det en remiss av planen för förnybara transporter, men för strategin kommer vi istället att ha en annan form där vi fokuserar på

2018-10-30

diskussion kring hur strategin används och hur vi arbetar vidare med åtgärder. Planer finns på att ordna en klimatdag i mars 2019.

Miljö- och klimatrådet önskade att vi till nästa möte skickar underlag inför mötet som rådet kan läsa igenom och ge kommentarer på, och därmed fungera som referensgrupp.

7. Aktuellt från alla - pågående projekt och strategiarbete

Alla deltagande organisationer väljer ut två aktuella projekt/ämnen att berätta om. Fokus ska vara på information och miljömålsrelaterade projekt där samarbete önskas eller att det är viktigt för övriga i rådet att känna till arbetet.

Katrineholm: Diskuterar dagvatten: Omledning av vatten från centrum till dagvattendammar. Tittar också på hur ansvaret för dagvattenstrukturen i kommunen ser ut.

Skogsstyrelsen: Ökade angrepp av barkborre förväntas.

19 november sammanträder skogligt råd där många regionala aktörer deltar, inklusive Länsstyrelsen.

Projekt Mera Tall: Treårigt projekt som bygger på projekt i andra delar av landet. Syftet är att öka produktionen av tall på tallmark trots högt viltbetetryck.

SLU har fått ett uppdrag om viltanpassat skogsbruk. Värt att bevaka med tanke på mycket vilt i Sörmland.

Biogas Öst: BioDriv-tinget 5 december. Scenarioanalys för drivmedel kommer presenteras där. Mycket som är aktuellt för alla i rådet. T.ex. miljöbilsdefinition.

Projekt Transportutmaningen: Riktas till företag som vill ställa om till fossilfria transporter. Biogas Öst vill gärna ha tips om företag som kan vara intresserade.

Länsstyrelsen: Treårig plan för sanering av förorenade områden har beslutats och medel till projektet sökts. Deltagare i rådet uppmanas att söka pengar för att sanera i samband med bostadsbyggande som är ett särskilt anslag hos Naturvårdsverket.

Strandskydd Strängnäs: Högsta förvaltningsdomstolen har på grund av en formaliafråga kopplat till delgivning av det ursprungliga beslutet upphävt regeringens beslut 2016 att Länsstyrelsens beslut 2013 om utökat strandskydd till 300 meter ska gälla i Strängnäs kommun. Länsstyrelsen gör nu två saker; för det första ska en uppdatering av sakägarförteckningen beställas från Lantmäteriet, och för det andra bereds ett interimistiskt beslut om strandskydd till 300 m under tiden som beredning av ett nytt beslut om utökat strandskydd pågår.

Viltfrågor: Länsstyrelsen arbetar proaktivt med viltfrågor. Samförvaltningsplan för fem klövvilt ska beslutas i höst. Viktigt att prata om alla arter samlat.

Dovhjortsprojekt, där Lst skapar en plattform där aktörer kan träffas.

Länsstyrelsen gör uppföljning av måluppfyllnad av skötselplan älg.

Länsstyrelsen har tagit ett nytag på rådgivningen inom Greppa Näringen.

Länsstyrelserna i Södermanland och Västmanland har lämnat in en ansökan till Tillväxtverket som riktar sig till åkeriföretag i Södermanland och Västmanland. Syftet är att stärka åkerinäringens arbete med att sänka CO²-utsläpp och energiförbrukningen.

2018-10-30

Projektet Minimeringsmästarna är avslutat och har fått mycket god publicitet under tiden det pågått. 16 hushåll från Nyköping och Trosa var med i projektet under hela året. Den samlade avfallsminskningen under året blev 57 %!

Strängnäs: Majoritetsförklaring har beslutats som trycker på miljö- och klimatfrågor. Utgår från Agenda 2030. Klimatneutralitet 2040 och fossilfria transporter 2030. Utveckla stationsnära lägen.

Hoppas jobba med Räckstaåns avrinningsområde och bilda vattenråd. Och ta fram handlingsplan.

Regionförbundet: Är med i projekt Glokala Sverige. FN-förbundet och SKL driver det med stöd av Sida. Syftet är att stärka engagemang om Agenda 2030 i Landstinget och kommuner. Man kan nu ansöka fram till 1 december om att gå med i projektet kommande två år.

Verksamhetsområde hållbar regional utveckling kommer bildas i nya regionen.

Arbetar med att ta fram en potentialstudie för cykel. Den blir ett underlag till revidering av den regionala cykelstrategin. Studien görs i samarbete med bland annat VTI. Den kommer att ge kunskap om var störst potential till ökat cyklande och ökat antal kombinationsresor finns.

Gnesta: Arbetar med överföringsledning för avloppsvatten från Laxne till Gnesta. Ett mycket gammalt reningsverk kan då tas bort. Betyder mycket för sjön Klämningen som varit belastad. Kan få med några omvandlingsområden på vägen som kan ansluta.

Gnesta som tätort växer, problem att bara jordbruksmark finns att bygga på. Trädgårdsstad med 600 lägenheter planeras nu.

Oxelösund: Börjat kolla på Kompis och havsplanering. Har ställt frågan till Nyköping och Trosa, får se var det landar.

Lova-projekt om dagvatten. Fått pengar för att öppna upp dagvatten-ledning Frösängs gårde och göra det till ett vattenområde. Ligger mellan skolor – kan använda det även i undervisningen.

Landstinget: Regionbildning!

Håller på och sprider hållbarhetsprogrammet till alla delar i Landstinget. Nytt politiskt styre har sagt att Miljö- och klimatarbetet ska fortsätta.

LRF: Matsvinn globalt står för 8 % av växthusgasutsläpp, jordbruket för 14%, så viktigt jobba med minimering.

LRF medverkade i totalförsvarskonferens i förra veckan. Försörjningsfrågor och klimatfrågor kommer upp.

Flen: Har fått nytt styre. S+V+Mp ska styra tillsammans i minoritet.

Försöker skapa en biogasmack i Flen.

Överföringsledning för nytt dricksvatten från Katrineholm.

Ska se över avloppsreningsverken. Tittar också på vem som har ansvar för dagvatten.

Energikontoret: Vindkraft Öst projektets slutrapport är inlämnad för en slutgiltig granskning av Energimyndigheten.

2018-10-30

Vi har även inlämnat en ansökan för cykelsamverkan Sörmland för att växla upp arbetet med Cykelvänlig Arbetsplats. Den ansökan är under behandling och vi inväntar besked.

8. Övriga frågor

Regionfrågan: Länsledningen och Regionförbundets ledning har träffats regelbundet. Under hösten har även Landstinget varit med. Överlämning konkret av regionala utvecklingsmedel, inklusive Regionala serviceprogrammet, bredband, hemsändningsbidrag och driftsstöd till handlare.

Länsstyrelsen vill skicka med till den blivande regionen att diskutera vilken representation man ser framöver i Miljö- och klimatrådet. Regionen blir en stor aktör sådet kanske bör vara mer än en person.

Nästa möte blir 12:e eller 13:e februari.

Länsstyrelsen vill gärna ha inspel till dagordningen. Det kan vara en presentation från er själva, eller en önskan om frågor som ni vill ska lyftas i rådet.

Avslut 12.30